

Ana Blandiana, la desxifradora de rastres

TARTAN

VÍCTOR OBIOLS

Si comparéssim una poeta com Ana Blandiana (que recorda inevitablement tota aquesta escola de la part oriental

d'Europa que tan bé representa Wislawa Szymborska) amb una pianista virtuosa, podríem observar que de vegades la sentim de molt a prop, i les notes ens entren com un llampec en el cervell, i de vegades la sentim de lluny, com de biaix, com si estiguéssim concentrats en una altra cosa però una sonoritat màgica ens obligués a parar l'oïda, fascinats. I segurament la tasca feta de subtilitat i tenacitat de la traductora Corina Oproae no és aliena a aquesta sensació que ens proporciona la lectura de Blandiana. Un esdeveniment poètic i editorial que cal celebrar. Com sempre, Cafè Central premia perles com aquesta i ens les fa assequibles. Deu costar de trobar algú que sàpiga traslladar

i recrear amb finesa l'esperit d'una poeta com Blandiana. Que no sigui majoritàriament una poesia de mètrica estricta (quan ho ha de fer, la traductora ho fa molt bé, com a *Ambre* o *Àbac*), i que faci ús d'un estil aparentment directe, eixut i referencial no vol dir que hagi de ser fàcil de traduir. El romanès, la més enigmàtica de les llengües neollatines, té una sonoritat hipnòtica, que Oproae ha sabut naturalitzar en català, és a dir, anostrar, i ara ja també és nostra. La poesia de Blandiana és una finestra caleidoscòpica oberta al món, però per fases, per quadres, estàtics o en moviment. És com si hagués inventat un microscopi i un telescopi de la imaginació, i, mitjançant el llenguatge, ens presentés el resultat de les seves recerques meravelloses –o espantoses–, fixades en poemes, ara a ras de terra, adés a anys llum del planeta. Però no és només visió. És també discursivitat, sil·logismes màgics i sorprenents que són indiscutibles,

d'un rigor poeticometafísic es-paordidor: "I no som en realitat / Més que restes, formes buidades, / Bresques d'on la mel de l'eternitat / S'ha escolat".

Però hi ha més, hi ha la troballa constant de fórmules de felicitat expressiva i figuració sublimes per reblar el clau de les veritats més lúcides. En un poema com *A fora als turons*, el poder de la descripció sensorial, en la qual la protagonista és l'ànima, resulta esplèndid: "Dolç i incansable giravolt en el caos, / Que fila al fus dels cels / Flaires i núvols". En altres poemes, fins i tot podem identificar-nos amb els neuguts més prosaics de la poeta, com el de salvar els adolescents alienats per la tecnologia: "Passen patinant, / Amb auriculars que retronen a les orelles, / Amb els ulls clavats a les pantalles, / Sense adonar-se de les fulles que cauen, / Dels ocells que se'n van". I fins i tot es veu amb cor d'ironitzar (com a *Ell* o *Misteris*), però en general són poemes en els quals la jugada, com diria Carles Riba és "a tot o res". El *Rèquiem a la mare*, un dels plants fúnebres més commovedors que he llegit mai. Blandiana estava destinada a la poesia, i per això és imprescindible. Saber que la tenim a l'abast ens hauria d'aconsolar, com ho fan totes les grans obres d'art: és aquesta la seva funció, acompanyar-nos, fer-nos una mica més feliços, encara que sigui per uns instants, i fer-nos créixer amb l'aliment d'aquestes píndoles de saviesa i de màgia.

Com deia Yeats a propòsit de Dante, Blandiana és també una literalista de la imaginació. Més: hi ha una grandesa d'ànima, quasi un carisma, que ens la fa única. Si més no, la contundència del poema *Biografia* deixa prou clara l'aposta, que és absoluta: "Ja no tinc dret a aturar-me. / Cada poema no dit, cada paraula no trobada / Posa en perill l'univers / Que penja dels meus llavis..." Tasteu aquesta poesia i us enamorarà, i us crearà, en el millor dels casos, una dolça i tèrbola addicció. ♦♦

LA MEVA PÀTRIA A4 ANA BLANDIANA CAFÈ CENTRAL / EUMO TRADUCCIÓ DE CORINA OPROAE 144 PÀG. / 16 €

L'ESCUMA DE LES LLETRES

Barcelona és bona

L'amic Enric Calpena, periodista i professor de comunicació de la Universitat Ramon Llull, ja fa temps que dedica els seus afanys a la divulgació històrica. El seu programa de ràdio en aquest sentit és exemplar. Acaba de publicar un volum de 832 pàgines dedicat a la història de Barcelona (*Barcelona. Una biografia*). En època de vaques mages és d'agrair un esforç editorial d'aquesta magnitud. Hi ha a parts iguals l'assumpció de la responsabilitat del repte de normalitzar, present des de sempre a Edicions 62 (amb alts i baixos, depenent del moment), i la qualitat intrínseca de la voluntat de divulgació de la nostra història que presideix l'actitud de Calpena des de fa molts anys. El resultat és un producte de qualitat, prou rigorós per arribar al lector interessat (el lector tipus de la revista *Sàpiens*, per exemple) però alhora apte per a qualsevol persona amb una mínima curiositat per la història de la capital de Catalunya (de la mena de seguidors que Calpena aconsegueix amb una gran fidelitat amb els seus programes radiofònics).

Un exemple de normalització

Barcelona. Una biografia és proper, apassionat, familiar, gairebé estableix un diàleg amb el lector, a l'usatge de les antigues obres sobre història. L'estil és planer i directe: "Si Alfons era una mica tarambana, però encantador, Joan, en canvi, era un personatge tèrbol, ambiciós, cruel, sapastre i violent. Una joia". (Atenció: estem parlant d'Alfons IV i Joan II, reis d'Aragó.) L'únic que podem retreure-li és que s'aturi al final de la Guerra Civil. Les darreres pàgines són simplement testimonials i se les hauria pogut estalviar. Però això no li treu gens de mèrit. És possible que es degui a la intenció de fer-ne una segona part, de la Guerra Civil als nostres dies. Han passat tantes coses en aquest espai de temps que, sens dubte, donarien per a un altre volum de gruix semblant. Barcelona, amb la seva història mil·lenària, genera la pròpia literatura, en ficció o sense ficció. Productes editorials com el present són importants perquè ajuden a la normalització cultural. En tenen tots els països del món i les grans capitals dels països del món. I en van tenint amb regularitat. I nosaltres no en podem ser una excepció. ♦♦

L'APARADOR

ARA

FICCIÓ

Oprimits
JORDI ORTIZ
Viena Edicions

Amb *Oprimits*, Jordi Ortiz ha aconseguit el 24è Ciutat de Badalona de Narrativa. Són 25 relats que tenen com a fil conductor la repressió del fort sobre el dèbil, exercida amb l'ús de la força. Hi aborda l'ús de mines antipersona o l'actuació d'un imperi per fer desaparèixer una llengua.

POESIA

Carbassa emergent
DAVID YMBERNON
LaBreu Edicions

Artista visual "posseït" pel color taronja, David Ymbernon publica el seu primer llibre de poemes a LaBreu Edicions. El lector hi trobarà "un món disfressat de mirada d'infant que sorprèn per la seva aparença de matèria ingènua sota la qual s'amaga un univers creatiu singular".

FICCIÓ

Ciberiada
STANISLAW LEM
Alianza Editorial

Alianza recupera la traducció de Jadwiga Maurizio de *Ciberiada*, de Stanislaw Lem, 50 anys després de ser publicada. Els relats inclosos al volum estan protagonitzats per dos homes dotats d'un profund coneixement del cosmos: mitjançant la ciència-ficció, Lem hi planteja qüestions filosòfiques.